provincie Zuid-Holland

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

R.J. Vonk (PvdD)

(d.d. 7 april 2026)

Nummer
4382

Onderwerp
Afkalving Valkenburgse Meer (aanvullende vragen)

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

De Partij voor de Dieren maakt zich nog steeds grote zorgen over de veiligheid rond het Valkenburgse Meer. Naar aanleiding van uw brief van 17 maart 2026, en een aantal andere bronnen die we hieronder opsommen, heeft de Partij voor de Dieren aanvullende vragen aan het college van Gedeputeerde Staten.

Onze vragen komen voort uit de volgende bronnen:

- *Uw brief van 17 maart 2026[1] en het bij de brief gevoegde rapport van Haskoning[2] (Hierna: rapport van Haskoning)*
- *Uw brief van 13 januari 2026[3]*
- *Uw eerdere beantwoording van onze vragen op 20 januari 2026[4] (Hierna: onze eerdere vragen)*
- *Uw brief van 18 november 2025[5] en het bijbehorende Adviesrapport van WiR[6] (Hierna: WiR-rapport)*
- *Uw besluit van 20 april 2007 waarmee de zandwinning vergund werd[7] (Hierna: de vergunning van 2007)*
- *Valkenburgse Meer Inrichtingsplan[8]*

---

[1] https://pzh.notubiz.nl/document/16742417/2 *(Update Valkenburgse Meer 17 maart)*
[2] https://pzh.notubiz.nl/document/16742421/1 *(Technisch advies Haskoning inzake oeverval zandwinplas Valkenburgse meer)*
[3] Https://pzh.notubiz.nl/document/16499388/2 *(Update Valkenburgse Meer 13 januari)*
[4] https://pzh.notubiz.nl/document/16514347/2/Beantwoording_statenvragen_4316_PvdD_Afkalving_Valkenburgse_Meer *(Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van R.J. Vonk (PvdD))*
[5] https://pzh.notubiz.nl/document/16246515/1/2025-11-18+Lid-GS+brief+van+gedeputeerde+Weverling+-+Rapportage+Waterveiligheidsbeoordeling+Valkenburgse+Meer *(Brief Lid GS Rapportage Waterveiligheidsbeoordeling Valkenburgse Meer)*
[6] https://pzh.notubiz.nl/document/16246519/1/Bijlage+Adviesrapport+Waterveiligheidsbeoordeling+WiR+Valkenburgse+Meer *(WATERVEILIGHEIDSBEOORDELING VALKENBURGSE MEER, gemaakt door Combinatie WiR)*
[7] https://www.odwh.nl/wp-content/uploads/Omgevingsvergunning-Ontgrondingenwet-20-04-2007.pdf
[8] https://www.zuid-holland.nl/publish/pages/36824/toelichting_inrichtingsplan_valkenburgse_meer.pdf

- *Artikel uit het Leidsch Dagblad d.d. 1 april 2026[9] (Hierna: Leidsch Dagblad 1 april)*
- *Artikel van het Leidsch Dagblad, online gepubliceerd op 3 april 2026[10] (Hierna: Leidsch Dagblad 3 april)*

Toelichting beantwoording

Voorafgaand aan de beantwoording van uw vragen, geven we graag eerst een korte toelichting:

Het Valkenburgse Meer kent een lange en complexe geschiedenis. Het meer is ontstaan door zandwinning door Rijkswaterstaat, voornamelijk ten behoeve van de aanleg van de A44. Sinds de jaren ’50 van de vorige eeuw wordt in het gebied zand gewonnen. De huidige contouren van de zandwinning zijn begin jaren ’90 gerealiseerd. In de decennia daarna ontwikkelde het gebied zich geleidelijk tot recreatieplas voor onder meer zwemmen, wandelen, surfen en watersport.

Bij de combinatie van zandwinning en recreatie staat veiligheid altijd voorop. Wij zijn dan ook erg geschrokken van de oeverval op 1 april 2025. Wij begrijpen goed dat deze gebeurtenis zorgen oproept bij recreanten en ondernemers. Die zorgen nemen wij zeer serieus. Daarom zetten wij ons maximaal in om herstel van de waterkering zo spoedig mogelijk uit te voeren en vragen over de veiligheid op en rond het meer zorgvuldig te beantwoorden.

Naar aanleiding van het artikel in het Leidsch Dagblad van 1 april 2026, waarin melding werd gemaakt van duikonderzoek naar de taluds, heeft de provincie de Omgevingsdienst West-Holland (ODWH) gevraagd te beoordelen of deze nieuwe informatie aanleiding geeft tot andere inzichten over de veiligheidssituatie. Om die vraag te beantwoorden heeft de ODWH aanvullend onderzoek laten uitvoeren door Haskoning naar de veiligheid van de oevers bij het strandje.

De bevindingen zijn vastgelegd in het rapport *BI9342-HAS-XX-ZZ-ME-Z-0001-Valkenburgse Meer – stabiliteit strand d.d. 7 mei 2026*. Haskoning concludeert dat de huidige situatie, ook op basis van de nieuwe informatie, veilig is. Wel geldt dat voorafgaand aan toekomstige werkzaamheden opnieuw een risicobeoordeling moet worden uitgevoerd.

1. *In zijn brief van 18 november 2025 schrijft gedeputeerde Weverling dat de oevers rondom het Valkenburgse Meer veilig zijn, m.u.v. de locatie van de afkalving. Dit is conform de conclusie van het WiR-rapport (blz. 23). Uit bijlage 1 bij het WiR-rapport maken wij echter op dat de taluds op diverse plaatsen (veel) steiler zijn dan toegestaan, niet alleen ter hoogte van de afkalving. Klopt onze observatie, en zo ja, hoe kunt u dan concluderen dat de oevers veilig zijn*

Antwoord
Ja, op basis van het uitgevoerde onderzoek door de WiR naar de veiligheid van de oevers concludeert de WiR dat de oevers veilig zijn. Uw observatie dat sommige taluds op sommige plaatsen steiler zijn dan vergund is juist, maar dat betekent niet dat die oevers of de taluds nu onveilig zijn.

[9] https://www.leidschdagblad.nl/regio/duin-en-bollenstreek/hoe-de-bodem-van-het-valkenburgse-meer-in-een-klap-13-meter-steeg-het-toezicht-heeft-hier-structureel-gefaald/144604355.html
[10] https://www.leidschdagblad.nl/regio/duin-en-bollenstreek/voor-het-strand-bij-het-valkenburgse-meer-loopt-de-bodem-tientallen-procenten-te-steil-af.-dit-legt-een-bom-onder-de-toekomst-van-dit-gebied/145131934.html

2. *Een zeer recent artikel van het Leidsch Dagblad (3 april), waarvoor duikers de taluds bekeken hebben, versterkt onze indruk dat de oevers niet veilig zijn. De duikers zagen ondermeer grote overhangende kleilagen, die kunnen afbreken, waardoor er een grote verschuiving kan ontstaan, met grote zuigende werking. Is deze informatie nieuw voor u, en verandert dit uw mening over de veiligheid rond het meer?*

Antwoord
Zoals in bovenstaande toelichting benoemd heeft de provincie de ODWH gevraagd te beoordelen of deze nieuwe informatie aanleiding geeft tot andere inzichten over de veiligheidssituatie. Om die vraag te beantwoorden heeft de ODWH een aanvullend onderzoek laten uitvoeren door Haskoning naar de veiligheid van de oevers bij het strandje. De conclusie van Haskoning (rapport BI9342-HAS-XX-ZZ-ME-Z-0001-Valkenburgse Meer – stabiliteit strand d.d. 7 mei 2026) is dat de taluds in de huidige situatie stabiel zijn, op sommige plaatsen steiler dan vergund, maar in de huidige situatie geen veiligheidsrisico opleveren voor recreatief gebruik.

In uw antwoord op vraag 1 van onze eerdere vragen, schrijft u: "Tot 1 april 2025 is er geen directe aanleiding geweest om nader onderzoek te doen naar de (steilte van de) oever aan de westzijde van het Valkenburgse Meer, waar de oeverval heeft plaatsgevonden."

In het rapport van Haskoning staat echter (in paragraaf 3.2.1): "In de peilingen van 22 juni 2021 en 24 maart 2024 is te zien dat tussen 2021 en 2024 in het zuidelijk deel van de plas al zand is gewonnen tot bijna NAP -40 m (Figuur 3-1). De werkzaamheden op 1 april vonden dus plaats aan het oeverprofiel nadat in het midden van het meer verdieping heeft plaatsgevonden." Haskoning concludeert hieruit dat niet voldaan is aan het vergunningsvoorschrift 6.2. Ook schrijft Haskoning dat in de peiling van 2024 te zien is dat in een groot deel van de zandwinplas het talud steiler is opgezet dan 1:4 (25%). Dit is in strijd met vergunningsvoorschrift 6.4. De betreffende meetresultaten moeten "jaarlijks worden beoordeeld en in de vorm van een evaluatierapport aan het bevoegd gezag worden gepresenteerd. Hiertoe zijn in de vergunningvoorschriften opgenomen".

3. *Hadden deze peilingen en de eruit voortvloeiende evaluatierapporten van 2021 en 2024 naar uw mening voor de toezichthouder een aanleiding moeten vormen om nader onderzoek te (laten) doen naar de oevers van het meer? Waarom wel of niet?*

Antwoord
Naar aanleiding van eerdere hoogtemetingen is in 2020 al geconstateerd dat aan de oostzijde van het Valkenburgse Meer het talud steiler is dan 1:4, wat inderdaad in strijd is met het vergunningsvoorschrift. Desondanks is na beoordeling van technische en juridische aspecten besloten dat handhavende maatregelen voor herstel van het talud niet nodig zijn (Brief van ODWH aan Xella: Beoordeling oeverprofielen oostelijke oever zandwinning Valkenburgse Meer d.d. 9 oktober 2020).

De bevindingen van WIR bevestigen het beeld dat de oever aan de oostzijde stabiel is. Na de oeverval heeft WIR de stabiliteit van alle oevers rondom het Valkenburgse Meer bepaald en geconcludeerd dat deze veilig zijn, met uitzondering van de locatie van de oeverval. Ook het bovengenoemde (zie antwoord vraag 2) rapport van Haskoning stelt dat de veiligheid in de huidige situatie niet in het geding is.

Een voortzetting van de zandwinning vraagt om een herbeoordeling van risico's.

4. *Haskoning schrijft in paragraaf 3.1.7 dat in strijd met vergunningsvoorschrift 6.7 uit de vergunning van 2007 geen peilmeting is uitgevoerd op basis waarvan de stabiliteit van de onderwatertaluds is aangetoond. Naar onze mening kon de provincie al in 2008 constateren dat niet aan dit voorschrift was voldaan. Immers, er is indertijd geen meetrapport aangeleverd. Als een vergunninghouder niet aan een dergelijk voorschrift voldoet, heeft de toezichthouder volgens u dan de taak om op te treden? Waarom wel of niet?*

Antwoord
Artikel 6.7 van de ontgrondingsvergunning gaat over de afwerking van de taluds. Afwerking wil zeggen dat de helling van het talud na het zandwinnen definitief wordt gevormd, er wordt geen zand meer gewonnen en de helling wijzigt niet meer. De peilmeting wordt uitgevoerd op het moment dat de helling gereed is, om aan te tonen dat het talud stabiel is (eindsituatie). Voor artikel 6.7 hoeft de toezichthouder op dit moment hier niet tegen op te treden.

5. *In uw antwoord op onze eerdere vraag 15 schrijft u dat de dieptemetingen jaarlijks zijn aangeleverd, "op een enkele uitzondering na". Hieruit concluderen wij dat de dieptemetingen niet in alle jaren zijn aangeleverd. Betreft dit de verplichte metingen die voortvloeien uit vergunningsvoorschrift 6.12, waarin staat dat de metingen eenmaal per jaar (in mei) moeten worden aangeleverd? Zo ja, had het (meermaals) niet aanleveren van een verplicht aan te leveren rapport voor de toezichthouder een aanleiding moeten vormen om op te treden? Waarom wel of niet?*

Antwoord
In de betreffende jaren heeft de zandwinning stilgelegen, met name om economische redenen. Omdat er sprake was van een ongewijzigde situatie, was er voor de toezichthouder geen aanleiding om op te treden.

6. *Uit openbare bronnen begrijpen wij dat het aanleggen van fiets- en wandelpaden en de smalspoorbaan pas in 2018 werden voltooid. De zandwinning was inmiddels al lang gaande, terwijl uit artikel 3.1 van de vergunning uit 2007 blijkt dit niet mocht. Welke toezicht- en handhavingsinspanning mag volgens u van de toezichthouder verwacht worden aangaande artikel 3.1 van de vergunning uit 2007?*

Antwoord
Het fietspad, wandelpad en de smalspoorbaan liggen aan de zuidwestelijke kant van het Valkenburgse Meer. Door de oeverval is een gedeelte van het gebied momenteel niet toegankelijk. Conform het inrichtingsplan worden de fiets- en wandelpaden en de smalspoorbaan verplaatst. De uitvoering van het inrichtingsplan, inclusief verplaatsing van fiets-/wandelpad en smalspoorbaan, is nog niet gerealiseerd. Na realisatie van het inrichtingsplan mag worden gestart met de uitbreiding van het Valkenburgse Meer, zoals aangegeven in artikel 3.1.

Artikel 3.1 geeft het volgende aan *"Met de ontgraving c.q. de de zandwinning ter plaatse van de uitbreiding mag niet eerder worden aangevangen dan na voltooiing van de herinrichting van het plangebied "Inrichtingsplan Uitbreiding Valkenburgse Meer" (inclusief de fiets-/wandelpad en smalspoorbaan".*

Zolang het inrichtingsplan nog niet is gerealiseerd, kan nog niet worden aangevangen met de uitbreiding van de zandwinning en is logischerwijs Toezicht en handhaving op basis van artikel 3.1 nog niet van toepassing.

7. *In uw brief d.d. 13 januari 2026 (Update Valkenburgse Meer) schrijft u dat de ontwikkeling van het gebied en de zandwinning onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Ziet u deze onlosmakelijke verbondenheid als een natuurlijk feit of als een politieke beslissing? Zijn andere uitgangspunten, zoals uitsluitend recreatief gebruik, gelet op bevolkingsgroei en risico's van gelijktijdige zandwinning, overwogen, en zo nee, waarom niet?*

Antwoord
Dankzij zandwinnen in het Valkenburgse Meer is het mogelijk om het gebied in te richten op basis van de wensen zoals geformuleerd door belanghebbenden in het Inrichtingsplan. In 2000 is een concessie verleend en is een overeenkomst gesloten tussen de provincie en het zandwinningsbedrijf, waarin afspraken zijn vastgelegd over (de kosten voor) de inrichting van het gebied. Hierdoor zijn de ontwikkeling van het gebied en de zandwinning met elkaar verbonden.

In de vergunningsvoorschriften zijn de risico's onder andere ten aanzien recreatief gebruik gemitigeerd, door zandwinning in het recreatieseizoen niet nabij recreatie te laten plaatsvinden. Uitsluitend recreatief gebruik van het Valkenburgse Meer is pas voorzien na afronding van hetgeen opgenomen is in de concessie en overeenkomst die de provincie met het zandwinningsbedrijf gesloten heeft.

In het Inrichtingsplan, dat door GS is vastgesteld op 13 januari jl. (PZH-2025-884940039), is rekening gehouden met (toenemend) recreatief gebruik en aanleg van nieuwe natuur. Zo wordt er recreatieve infrastructuur aangelegd en worden natuurgebieden met elkaar verbonden. Na realisatie van het Inrichtingsplan kan de zuidwest kant van het Valkenburgse Meer worden opengesteld voor recreanten.

8. *Om een rit bij het meer weer aantrekkelijk te maken wil Stoomtrein Katwijk Leiden een tijdelijk omloopspoor aanleggen, op dezelfde plaats waar eenzelfde spoor tot 2010 lag (met toestemming van de provincie). Naar wij begrijpen wil de provincie hiermee niet instemmen. Klopt dit, en wat zijn uw overwegingen hiervoor?*

Antwoord
Nee, dit klopt niet. De provincie heeft van meet af aan toegezegd dat zij toestemming wil verlenen voor het gewenste omloopspoor, maar dat afspraken gemaakt moesten worden over de grondpositie met Smalspoor. Daarnaast hebben we meerdere voorstellen gedaan om tegemoet te komen aan de wensen van Smalspoor.

Inmiddels zijn de provincie en Stoomtrein Katwijk Leiden op 30 april 2026 tot overeenstemming gekomen over het addendum op de Bruikleenovereenkomst waardoor een tijdelijk omloopspoor mogelijk is. Hiermee wordt invulling gegeven aan de provinciale wens om cultuurhistorische waarden en recreatie te blijven faciliteren.

9. *In het Valkenburgse Meer Inrichtingsplan, waarover u ons op 13 januari heeft geïnformeerd, staat dat recreatieve functies in het gebied worden verplaatst. Wat betekent dit voor het smalspoor? Wanneer wilt u deze voorziening verplaatsen, en waar naartoe? De aantrekkingskracht van een rit over het smalspoor zit 'm toch in de ronde om het meer?*

Antwoord
Het Inrichtingsplan voorziet in de verplaatsing van de smalspoorbaan aan de zuidwest kant van het Valkenburgse Meer. Dit biedt mogelijkheden voor een rondje om het meer met de stoomtrein. De locatie van de nieuwe smalspoorbaan (donkerblauwe lijn) in het inrichtingsplan is hier te vinden:
https://www.zuid-holland.nl/publish/pages/36824/bijlagen_inrichtingsplan_valkenburgse_meer.pdf

De smalspoorbaan is voorzien op de aan te leggen waterkering. Het herstel van de waterkering heeft de hoogste prioriteit. Naar verwachting zal de waterkering voor het einde van 2026 worden gerealiseerd. Ons streven is om de werkzaamheden rondom de recreatieve infrastructuur direct mee te nemen.

10. *Uit de vergunning van 2007 maken wij op dat deze afloopt in 2027. Klopt dit, en klopt het dat de vergunninghouder dan een nieuwe vergunning moet aanvragen? Zo ja: Vormt de wijze waarop de vergunninghouder de huidige vergunning heeft nageleefd en de gevolgen ervan voor de provincie reden om een nieuwe vergunning te weigeren?*

Antwoord
De vergunning is verleend op 20 april 2007 voor een termijn van 20 jaar. Hier is beroep tegen ingesteld. De uitspraak hiervan was op 29 april 2008. Hierdoor verloopt de vergunning op 29 april 2028. Voor het voortzetten van activiteiten na deze datum is een nieuwe vergunning nodig. De vergunninghouder dient hiervoor een nieuwe aanvraag te doen die volgens de huidige beoordelingsregels, opgenomen in Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl), afdeling 8.7 wordt beoordeeld. Veiligheid en stabiliteit zijn twee criteria waar bij ontgrondingsactiviteiten altijd op getoetst wordt.

Het overtreden van een vergunning is geen automatische weigeringsgrond voor een nieuwe vergunning.

11. *Indien de provincie een nieuwe vergunning weigert, komt hiermee dan de realisatie van het Valkenburgse Meer Inrichtingsplan (door de huidige vergunninghouder) in gevaar?*

Antwoord
De realisatie van het inrichtingsplan komt niet in gevaar. Het zandwinningsbedrijf heeft in haar brief aan Provinciale Staten d.d. 07-04-2026 (ingekomen stuk Procedurevergadering 20-05-2026) aangegeven te werken aan de verdere uitvoering en realisatie van het inrichtingsplan, wat voorziet in een toekomstbestendige inrichting van het meer, met nadrukkelijke aandacht voor natuur, recreatie en veiligheid.

12. *In uw brief van 17 maart schrijft u dat veiligheid het meest belangrijk is en dat (daarom) de waterkering als eerste zal worden hersteld. Kunt u een indicatie geven van de opleverdatum van deze waterkering? Is dit naar uw mening op tijd met het oog op de veiligheid?*

Antwoord
Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft na de oeverval een nooddijk aangelegd. Daarmee is de veiligheid geborgd.
Een gedeelte van het herstel/aanleg van de nieuwe waterkering is voorzien op grond van het Rijksvastgoedbedrijf. Naar verwachting zal de grond deze zomer in eigendom komen van de provincie, waarna de werkzaamheden voor de aanleg van de waterkering kunnen worden gestart in het najaar van 2026.

13. *In uw antwoord op onze eerder vraag 11 is sprake van een regieteam inzake het heiwerk voor de nabij het Valkenburgse Meer beoogde Eli Lilly fabriek. Is inmiddels meer bekend over dit regieteam en over de specifieke maatregelen die worden genomen om de eveneens te steil aflopende westelijke oever te beschermen? Zo ja, wilt u de maatregelen toelichten?*

Antwoord
Er is een regieteam ingericht met de betrokken overheden. Dit zijn de gemeente Katwijk, provincie Zuid-Holland en betrokken rijkspartijen (VRO, EZK, IenW). Er worden voor de vestiging van Lilly en de voorliggende Buitenplanse Omgevingsactivititeit (BOPA) geen specifieke maatregelen genomen voor de westelijke oever. Dit omdat deze oever op grote afstand is gelegen van het te bebouwen Lilly terrein. Het

nemen van eventuele oeverherstellende maatregelen aan de westzijde zijn dan ook niet noodzakelijk voordat wordt gestart met heiwerkzaamheden betreffende de Lilly faciliteit.

14. *Tenslotte, in het Leidsch Dagblad van 1 april 2026 werd een woordvoerder van de provincie als volgt geciteerd: "De provincie Zuid-Holland laat weten dat niet zij, maar de Omgevingsdienst West-Holland verantwoordelijk is voor het toezicht en de handhaving. Die is volgens een woordvoerder van de provincie gemandateerd om onafhankelijk te controleren of de zandwinner zich aan de vergunning houdt." Naar aanleiding van dit citaat is onze vraag aan Gedeputeerde Staten: Waar is toezicht en handhaving en de controle of de zandwinner zich aan de vergunning houdt, wettelijk belegd? Deelt u onze mening dat Gedeputeerde Staten hiervoor wettelijk verantwoordelijk is en dat Provinciale Staten u daarom hierop kan aanspreken? Deelt u onze mening dat de mededeling van de woordvoerder (indien werkelijk gezegd) verwarring schept over de verantwoordelijkheden van de provincie? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord
De omgevingsdiensten voeren de toezicht- en handhavingstaken uit in mandaat en onder verantwoordelijkheid van de provincie. De provincie is daarmee het bevoegd gezag. Dat betekent dat zowel Gedeputeerde Staten als Provinciale Staten inderdaad aanspreekbaar zijn op deze taken.

Den Haag, 19 mei 2026

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris,	voorzitter,
drs. M.J.A. van Bijnen MBA	mr. A.W. Kolff